

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشکده علوم پزشکی و خدمات درمانی ایران

پایان نامه درجه MPH

موضوع پایان نامه:

بررسی میزان تاثیر آموزش بهداشت بر آگاهی، نگرش و عملکرد متصدیان مراکز تهیه، توزیع و فروش مواد غذایی شهرستان محمودآباد

استاد راهنما:

دکتر احمد جنیدی

استاد مشاور:

دکتر محمد حسین تقدیسی

۱۳۸۹/۸/۱

خدمات درمانی
محمودآباد

نگارنده:

ناصر صالحی

اردیبهشت ماه ۱۳۸۹

۱
۱۴۴۷۷۱

تقدیم به :

روان پاک پدر و مادر و برادر و داماد عزیزم که در کلیه مراحل تحصیل از حمایت های مشفقانه آنان

بهره مند بودم.

به همسر و فرزندانم که حامی ام بودند.

با سپاس از:

جناب آقای دکتر احمد جنیدی جعفری استاد راهنمای پایان نامه که با صبر و شکیبایی بنده را هدایت نمودند.

و جناب آقای دکتر محمد حسین تقدیسی استاد مشاور پایان نامه که مرا راهنمایی نمودند.
و کارکنان زحمتکش شبکه بهداشت و درمان شهرستان محمودآباد به ویژه سرکار خانم کوچکی که مرا یاری نمودند.

فهرست مطالب

عنوان مطلب	شماره صفحه
فصل اول: مقدمه	
چکیده	۱
۱-۱. مقدمه	۳
۱-۲. بیان مساله	۳
۱-۳. اهمیت و ضرورت اجرای طرح	۴
۱-۴. اهداف پژوهش	۵
۱-۶. فرضیات	۶
۱-۷. مواد و روشها	۶
فصل دوم: کلیات	
۱-۲. کلیات	۹
۱-۱-۲. معرفی شهرستان	۹
۲-۲. مروری بر پژوهش های مربوط	۱۱
فصل سوم: روش تحقیق	
۱-۳. مراحل انجام پژوهش	۲۲
۱-۱-۳. مقدمه	۲۲
۲-۱-۳. نوع مطالعه	۲۲
۳-۱-۳. متغیرها	۲۲
۴-۱-۳. محیط پژوهش	۲۳
۵-۱-۳. جامعه و نمونه پژوهش	۲۳
۶-۱-۳. روش نمونه گیری و حجم نمونه	۲۳
۷-۱-۳. روش گردآوری اطلاعات و مشخصات ابزار گردآوری اطلاعات	۲۳

۲۴ نحوه ی انجام کار ۳-۸-۱
۲۴ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات ۳-۱-۹
۲۴ نحوه رعایت نکات اخلاقی ۳-۱-۱۰
۲۴ محدودیت های پژوهش ۳-۱-۱۱
۲۴ تعیین اعتبار و اعتماد علمی ابزار گردآوری ۳-۱-۱۲

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۲۷ مقدمه ۴-۱
۲۸ آمار توصیفی ۴-۲
۲۸ آمار توصیفی مشخصات فردی ۴-۲-۱
۳۳ آزمون فرضیه ها ۴-۳
۳۳ ارتباط آموزش و آگاهی متصدیان ۴-۳-۱
۳۴ ارتباط آموزش و نگرش متصدیان ۴-۳-۲
۳۵ ارتباط آموزش و عملکرد متصدیان ۴-۳-۳
۳۶ ارتباط سن و آگاهی متصدیان ۴-۳-۴
۳۷ ارتباط سن و نگرش متصدیان ۴-۳-۵
۳۸ ارتباط سن با عملکرد متصدیان ۴-۳-۶
۳۸ ارتباط سواد و آگاهی متصدیان ۴-۳-۷
۳۹ ارتباط بین سواد متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی و میزان نگرش بهداشتی ۴-۳-۸
۴۰ ارتباط بین سواد متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی و میزان عملکرد بهداشتی ۴-۳-۹

فصل ۵: بحث و نتیجه گیری و پیشنهادها

۴۴ بحث و نتیجه گیری و مقایسه با مطالعات دیگران ۵-۱
۴۸ پیشنهادها ۵-۲

فصل ۶: منابع

۵۰ فهرست منابع ۶
----	---------------------------

فهرست پیوست ها

- ۶-۱. پیوست ۱. پرسشنامه ارزیابی آگاهی ۵۵
- ۶-۲. پیوست ۲. دستورالعمل تکمیل چک لیست ۵۸
- ۶-۳. پیوست ۳. میانگین نمرات آگاهی و نگرش ۵۹
- ۶-۴. پیوست ۴. چکیده انگلیسی ۶۰

فهرست جداول

- جدول (۱-۳) متغیرها ۲۲
- جدول (۱-۴) توزیع فراوانی اصناف بر حسب نوع خدمت ۲۹
- جدول (۲-۴) نمونه ی مورد مطالعه تصادفی انتخاب شده ی اصناف بر حسب نوع خدمت ۳۰
- جدول (۳-۴) توزیع فراوانی اصناف بر حسب محل سکونت ۳۱
- جدول (۴-۴) توزیع فراوانی اصناف بر حسب سطح تحصیلات ۳۱
- جدول (۵-۴) توزیع فراوانی اصناف بر حسب جنسیت ۳۱
- جدول (۶-۴) توزیع فراوانی اصناف بر حسب سن ۳۲
- جدول (۷-۴) اثر یک دوره آموزش بهداشت مواد غذایی بر آگاهی بهداشتی ۳۳
- جدول (۸-۴) اثر یک دوره آموزش بهداشت مواد غذایی بر نگرش بهداشتی ۳۴
- جدول (۹-۴) اثر یک دوره آموزش بهداشت مواد غذایی بر عملکرد بهداشتی ۳۶
- جدول (۱۰-۴) رابطه میان آگاهی بهداشتی و سن نمونه ها ۳۷
- جدول (۱۱-۴) رابطه میان نگرش بهداشتی و سن نمونه ها ۳۷
- جدول (۱۲-۴) رابطه میان عملکرد بهداشتی و سن نمونه ها ۳۸
- جدول (۱۳-۴) رابطه میان آگاهی بهداشتی و سطح تحصیلات نمونه ها ۳۹
- جدول (۱۴-۴) رابطه میان نگرش بهداشتی و سطح تحصیلات نمونه ها ۴۰
- جدول (۱۵-۴) رابطه میان عملکرد بهداشتی و سطح تحصیلات نمونه ها ۴۱

چکیده :

مطالعات انجام شده در زمینه ی بررسی تاثیر آموزش اصناف نشان دهنده ی تاثیر مطلوب آموزش بر تغییر آگاهی - نگرش و عملکرد می باشد؛ ولی از آنجا که چگونگی برنامه ریزی و اجرای آموزش اصناف و ضرورت نیازهای علمی و آموزشی در طی سالهای اخیر همراه با رشد و پیشرفت و توسعه ی جامعه ی جهانی بویژه در ابعاد سلامت و توجه لازم به ارتقا سلامت یا health promotion در استانهای مختلف متفاوت و منطقه ایست. در کشور ما ایران عزیز معاونت محترم سلامت وزارت بهداشت در راستای ارتقاء سلامت جامعه طی بخش نامه های متعددی کیفیت آموزش اصناف توسط مراکز بهداشت درمانی را (بخشنامه ی شماره ی ۷۲۰۵۴ مورخه ی ۸۱/۶/۴ و ۱۱۹۹۵۱ مورخه ی ۸۳/۸/۲۷ و ۲۱۰۳۳ مورخه ۸۶/۲/۱۵ در خصوص اجرای بند ۲ ماده ی ۱ فصل اول آیین نامه ی اصلاحی ماده ی ۱۳ مواد خوردنی ، آشامیدنی ، آرایشی ، بهداشتی جهت دوره ی ویژه ی بهداشت عمومی که کارگران ، پیشه وران ، شاغلین اماکن و کارگاه ها) الزامی نموده است ؛ لذا ضرورت ایجاب کرد که این برنامه در استان مازندران (شهرستان محمود آباد) هم مورد ارزشیابی قرار گیرد. تاکنون مطالعه ای در این خصوص در استان صورت نگرفته بود لذا در مطالعه ی کنونی برآن شدیم تا تاثیر آموزش بهداشت مواد غذایی را در تغییر آگاهی - نگرش و عملکرد اصناف تهیه، تولید و توزیع مواد غذایی شهرستان محمودآباد استان مازندران را بررسی کنیم.

به همین منظور تعداد ۱۲۰ نفر به طور تصادفی انتخاب گردیدند. این عده قبل از آموزش شاهد و بعد از مداخله ی آموزشی به عنوان مورد محسوب گشتند. ابتدا در دو قسمت (آگاهی ، نگرش) سوالات تهیه گردید و در یک مورد چک لیست عملکرد آماده شد. قبل از آموزش به مدت ۴۵ دقیقه سوالات در اختیار افراد مذکور قرار گرفت و بعد از آن از محل کسب آنان بازدید به عمل آمد و سپس بعد از ۴۰ ساعت آموزش مجددا این مراحل تکرار شد و نتیجه ی مطالعه حکایت از افزایش اثرات آموزش بر آگاهی ، عملکرد و نگرش متصدیان مربوطه بوده است. بطوریکه نمره ی آگاهی بهداشتی نمونه ها از ۴۴/۵ به ۵۱/۰۲ افزایش یافت. نمره نگرش بهداشتی و عملکرد آنان هم افزایش معنی داری یافت.

پیشنهاد می گردد که آموزش بهداشت مستمرا ادامه یابد . شیوه ی آموزش به صورت کارگاهی و با امکانات صوتی - تصویری انجام شود.

فصل اول

مقدمه و بیان مسئله

۱-۱. مقدمه: علی رغم پیشرفت‌های عظیم در زمینه تکنولوژی مدرن چه در کشورهای توسعه یافته و چه در حال، توسعه ایمن نگهداشتن غذا در سطح جهانی به صورت یک مشکل بهداشت همگانی باقی مانده است. بیماری‌هایی که از غذای آلوده پدید می‌آیند، علت اصلی درد و رنج و مرگ افراد، در جهان در حال توسعه است و هر سال بیش از یک میلیون نفر در دنیا به علت مسمومیت غذایی جان خود را از دست می‌دهند. (۱)

آموزش روش‌های صحیح جابجایی مواد غذایی و طرق فرآوری بهداشتی آن‌ها به همان اندازه که در خانه اهمیت دارد، در صنعت نیز مهم است. رعایت بعضی از احتیاط‌های ساده به منظور تأمین سلامت مواد غذایی و محافظت آن‌ها از نظر آلودگی در منازل، فروشگاه‌ها و مکان‌های غذاخوری امری بسیار لازم و حیاتی است. اگر آموزش و تربیت افرادی که با مواد غذایی سر و کار دارند بر طبق قانون در تمامی زنجیره صنایع غذایی لازم‌الاجراء شود، باعث پیشگیری از فساد مواد غذایی و بالاتر از همه حفظ و ارتقاء سطح سلامت مردم (Health Promotion) خواهد شد. (۱)

۱-۲. بیان مساله : یکی از فعالیت‌های اولیه و مداوم سازمان‌های بهداشتی، کوشش درباره ارتقای سطح دانش مردم و در نهایت مبارزه با بیماری‌ها است (۱). بهداشت عمومی شامل همه فعالیت‌های بهداشتی مربوط به پیشگیری از بیماری‌ها و تأمین سلامت افراد می‌باشد (۲). در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای کلیه صنوف دست اندر کار تهیه و توزیع مواد غذایی (بخشنامه ی شماره ی ۷۲۰۵۴ مورخه ی ۸۱/۶/۴ و ۱۱۹۹۵۱ مورخه ی ۸۳/۸/۲۷ و ۲۱۰۳۳ مورخه ۸۶/۲/۱۵ در خصوص اجرای بند ۲ ماده ی ۱ فصل اول آیین نامه ی اصلاحی ماده ی ۱۳ مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی، بهداشتی جهت دوره ی ویژه ی بهداشت عمومی که کارگران، پیشه وران، شاغلین اماکن و کارگاهها) یک دوره آموزشی بهداشت عمومی تحت عنوان آموزش اصناف برگزار می‌نماید و آن‌ها را مکلف به دریافت گواهی اتمام دوره کرده است. آموزش اصناف در کلیه شبکه‌های بهداشت و درمان سراسر کشور و با همکاری بخش خصوصی در آموزشگاه‌های اصناف انجام می‌شود و یک دوره ۴۰ ساعته شامل آموزش کلیه موارد بیماری‌های روده‌ای، بیماری‌های مشترک انسان و دام، مبارزه با حشرات و جوندگان، بهسازی و بهداشتی کردن محیط کار و قوانین و مقررات نظارتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است (۳). مطالعات انجام شده نیز نشان داده است که آموزش بهداشت می‌تواند در بهبود آگاهی، نگرش و عملکرد بهداشتی افراد جامعه نقش داشته باشد (۳). لذا آموزش صنوف از برنامه‌هایی است که انتظار می‌رود باعث بهبود بهداشت مواد غذایی و کاهش میزان مواد غذایی آلوده و نیز کاهش تعداد مبتلایان به بیماری‌های ناشی از مصرف مواد غذایی شود (Foodborn) (۳).

۱-۳. اهمیت و ضرورت اجرای طرح: تا کنون چندین مطالعه در خصوص میزان تأثیرگذاری آموزش اصناف بر بهبود میزان آگاهی، نگرش و عملکرد آموزش‌گیرندگان صورت گرفته است؛ از جمله مطالعه باقیانی مقدم (۴) در یزد، کریمی (۵) در یزد، کدیور (۶) در فارس، شریفی‌راد (۷) در ایلام و بررسی who (۸) همگی نشان‌دهنده تأثیر آموزش بهداشت بر بهبود آگاهی، نگرش و عملکرد بهداشتی آموزش‌گیرندگان بوده است.

در استان مازندران تا کنون هیچ بررسی در زمینه تأثیر آموزش بهداشت بر تغییر آگاهی، نگرش و عملکرد اصناف انجام نشده است. لذا بر آن شدیم که تأثیر آموزش بهداشت مواد غذایی را در تغییر آگاهی، نگرش و عملکرد اصناف تهیه و توزیع مواد غذایی شهرستان محمودآباد از استان مازندران بررسی نماییم. امید است انجام این تحقیق راهنمایی جهت ارتقاء کمی و کیفی آموزش اصناف در شهرستان محمودآباد گردد.

۴-۱. اهداف پژوهش :

۴-۱-۱. اهداف کلی: اثر آموزش بهداشت مواد غذایی در ارتقاء آگاهی و نگرش و بهبود عملکرد اصناف تهیه و توزیع

مواد غذایی در شهرستان محمودآباد- سال ۱۳۸۸-۱۳۸۷

۴-۱-۲. اهداف ویژه :

۱. تعیین میزان آگاهی بهداشتی متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی قبل و بعد از آموزش و مقایسه آنها
۲. تعیین میزان نگرش بهداشتی متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی قبل و بعد از آموزش و مقایسه آنها
۳. تعیین میزان عملکرد بهداشتی متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی قبل و بعد از آموزش و مقایسه آنها
۴. تعیین میزان تاثیر سن متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی بر دانش بهداشتی آنها قبل و بعد از آموزش و مقایسه

آنها

۵. تعیین میزان تاثیر سن متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی بر نگرش بهداشتی آنها قبل و بعد از آموزش و مقایسه

آنها

۶. تعیین میزان تاثیر سن متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی بر عملکرد بهداشتی آنها قبل و بعد از آموزش و

مقایسه آنها

۷. تعیین میزان تاثیر تحصیلات متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی بر آگاهی بهداشتی آنها قبل و بعد از آموزش و

مقایسه آنها

۸. تعیین میزان تاثیر تحصیلات متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی بر نگرش بهداشتی آنها قبل و بعد از آموزش و

مقایسه آنها

۹. تعیین میزان تاثیر تحصیلات متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی بر عملکرد بهداشتی آنها قبل و بعد از آموزش و

مقایسه آنها

۵-۱. سوالات پژوهش:

آیا یک دوره آموزش بهداشت مواد غذایی بر آگاهی، نگرش و عملکرد بهداشتی متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد

غذایی تاثیر دارد؟

آیا میان آگاهی، نگرش و عملکرد بهداشتی با سن متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی رابطه وجود دارد؟

آیا میان آگاهی، نگرش و عملکرد بهداشتی با سطح تحصیلات متصدیان تهیه و توزیع مواد غذایی رابطه وجود دارد؟

۱-۶. فرضیات:

۱. آموزش بهداشت به متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی موجب ارتقاء میزان آگاهی بهداشتی آنها می شود.
۲. آموزش بهداشت به متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی موجب ارتقاء میزان نگرش بهداشتی آنها می شود.
۳. آموزش بهداشت به متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی موجب ارتقاء میزان عملکرد بهداشتی آنها می شود.
۴. سن متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی با میزان آگاهی بهداشتی آنها ارتباط دارد.
۵. سن متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی با میزان نگرش بهداشتی آنها ارتباط دارد.
۶. سن متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی با میزان عملکرد بهداشتی آنها ارتباط دارد.
۷. سواد متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی با میزان آگاهی بهداشتی آنها ارتباط دارد.
۸. سواد متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی با میزان نگرش بهداشتی آنها ارتباط دارد.
۹. سواد متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی با میزان عملکرد بهداشتی آنها ارتباط دارد.

۱-۷. تعریف واژه ها و مفاهیم:

متصدیان مراکز تهیه و توزیع و فروش مواد غذایی: مسئولین اماکنی که در آنها تهیه و توزیع و یا فروش مواد غذایی انجام می شود.

آموزش اصناف: یک دوره آموزشی ۴۰ ساعته بهداشت عمومی شامل کلیه موارد بهداشتی و آیین نامه ای مرتبط با موارد بهداشتی.

۷- مواد و روش ها:

در این پژوهش ابتدا به کمک لیست موجود در واحد بهداشت محیط شبکه بهداشت و درمان محمودآباد کلیه مراکز تهیه، توزیع و فروش مواد غذایی و مشخصات متصدیان آنها شناسایی شد. سپس مواردی که برای گذراندن دوره آموزش اصناف ثبت نام کرده اند تعیین شده و تعداد ۱۲۰ نفر از میان آنها به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند که این افراد قبل از آموزش، گروه شاهد این تحقیق و پس از مداخله ی آموزشی گروه مورد را تشکیل دادند. به عبارت دیگر این پژوهش در دو مرحله قبل و پس از آموزش برگزار شد و به بررسی تغییرات حاصله در آگاهی، نگرش و عملکرد متصدیان مراکز تهیه، توزیع و فروش مواد غذایی به دنبال برگزاری دوره آموزش اصناف پرداختیم. بدین منظور برای ارزیابی آگاهی و نگرش نمونه ها پیوست شماره ۱ که شامل سوالاتی بر اساس سرفصل های آموزشی مورد استفاده در کلاس های آموزش اصناف می باشد طراحی شده است که در ۲ بخش آگاهی و نگرش تقسیم بندی شده است و با برگزاری آزمون کتبی قبل و پس گذراندن دوره آموزشی مذکور میزان تغییرات حاصل در آگاهی و نگرش مورد سنجش قرار گرفت. در نخستین روز برگزاری دوره آموزش اصناف و پیش از شروع هر گونه

آموزش از طریق برگزاری آزمون کتبی، سوالات مربوط به ارزیابی آگاهی و نگرش بهداشتی (۱) و در عرض ۴۵ دقیقه مورد آزمون قرار گرفت. سپس در مرحله دوم تحقیق یعنی پس از اخذ گواهی آموزش اصناف مجدداً آزمون مذکور برای همان افراد و در همان مدت زمان ۴۵ دقیق برگزار شد. در پایان پرسشنامه ها جمع آوری شده و داده ها استخراج شد. در این پژوهش به منظور ارزیابی عملکرد بهداشتی متصدیان نیز چک لیست بازدید نحوه عملکرد (۲) طراحی شده است. این چک لیست توسط کاردان های بهداشت محیط که در زمینه مذکور آموزش دیده اند تکمیل شد. یک هفته قبل از تکمیل چک لیست مذکور یک جلسه آموزشی ۳ ساعته برای ۳ کاردان بهداشت محیط برگزار شد و در خصوص اهداف و مراحل پژوهش و نحوه تکمیل چک لیست و استانداردهای چک لیست مطابق راهنمای آن (۳) آموزش داده شد. سپس از کاردان های مذکور خواسته شد که پیش از شروع کلاس های آموزشی و در عرض ۲ هفته به مراکز تهیه، توزیع و فروش مواد غذایی مورد نظر مراجعه کرده و از طریق مشاهده و مصاحبه و بازدید از محل کسب مورد نظر، چک لیست عملکرد را تکمیل نمایند. در مرحله دوم پژوهش به منظور تعیین تاثیر آموزش بر چگونگی عملکرد متصدیان، ۲ هفته پس از اتمام دوره آموزشی مذکور مجدداً عملکرد بهداشتی متصدیان، توسط همین گروه کاردان های بهداشت محیط و از طریق تکمیل چک لیست عملکرد (۲) و در عرض ۲ هفته بررسی شد.

در پایان داده های چک لیست های مذکور توسط کاردان ها جمع آوری شده و به مسئول تحقیق تحویل داده شد. در نهایت کلیه داده های حاصله از تحقیق (داده های مربوط به آگاهی، نگرش و عملکرد در هر دو مرحله تحقیق) جمع آوری شده و از آزمون همبستگی رتبه‌ای کندال^۱ استفاده گردید.

نتیجه گیری:

بررسی مطالعه ما حکایت از تاثیر آموزش بر آگاهی، عملکرد و نگرش متصدیان مراکز تهیه و توزیع و تولید مواد غذایی را دارد. البته برای رسیدن به شرایط ایده آل به مطالعات بیشتری نیازمند است.

کلید واژه ها: عملکرد، آموزش، نگرش، آگاهی اصناف

^۱ - Kendall's tau-b Test

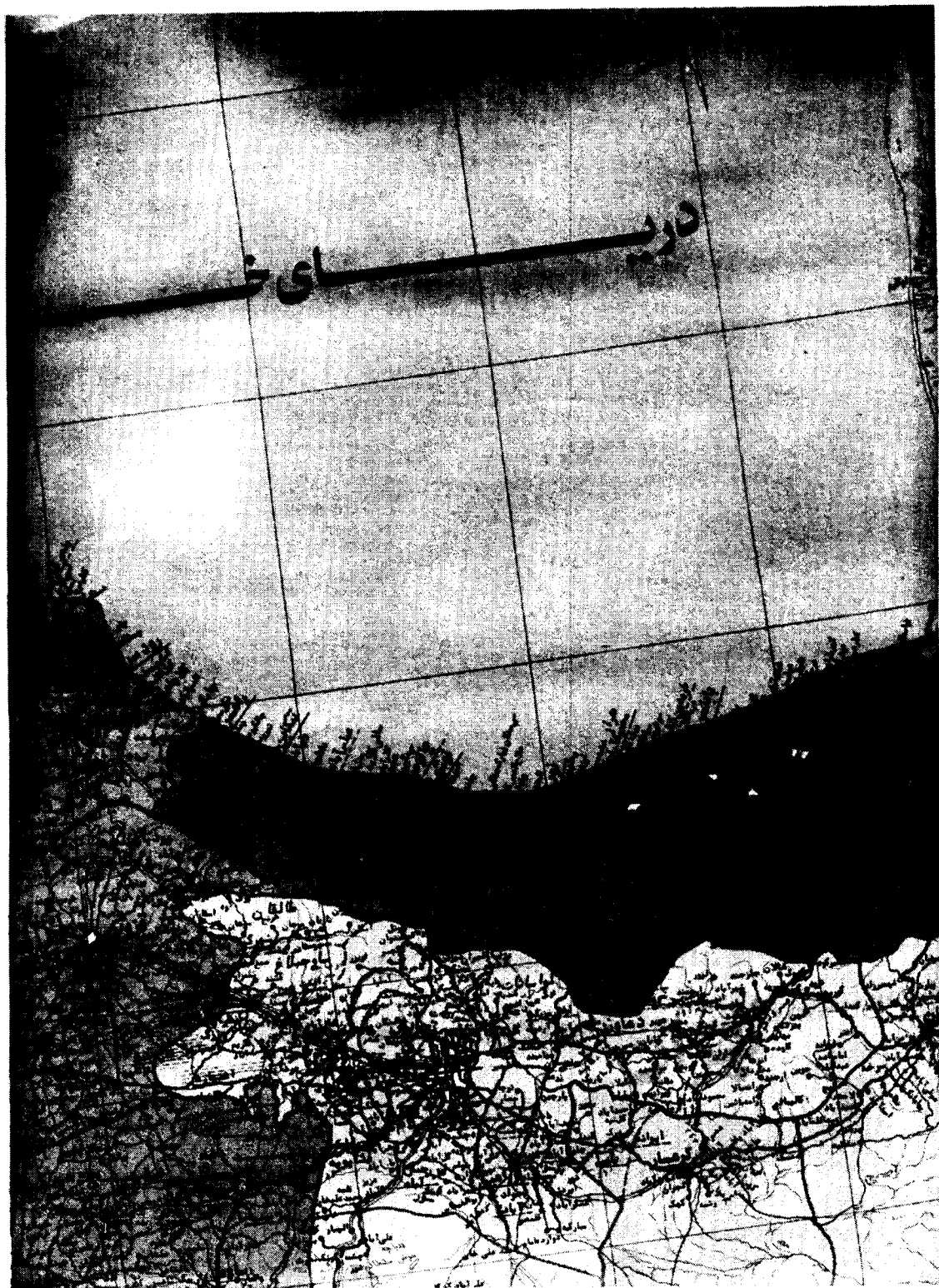
فصل دوم

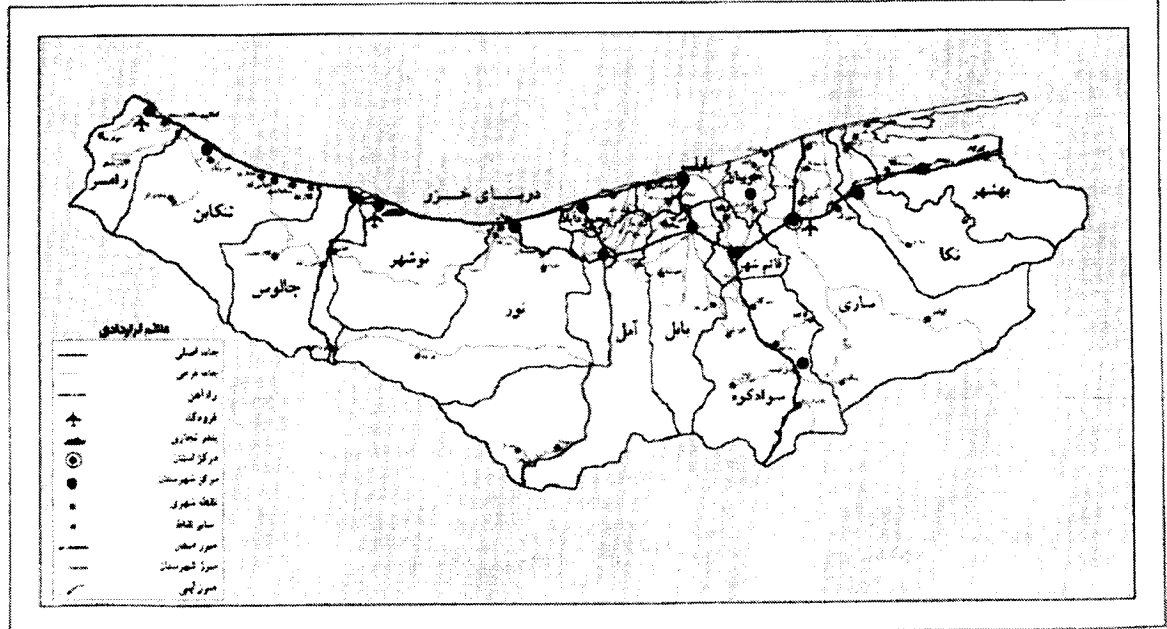
کلیات

کلیات :

معرفی شهرستان:

شهرستان محمودآباد یکی از شهرهای شمالی استان مازندران که دارای جمعیت ۹۵۰۰۰ نفر می باشد این شهرستان از شمال به دریا از شرق به شهرستان فریدونکنار و از غرب به شهرستان نور و از شمال به آمل مجاورت دارد. شبکه بهداشت و درمان این شهرستان دارای ۲۹۰ کارمند رسمی و شرکتی می باشد. از ۱۱ مرکز بهداشتی-درمانی شهری و روستایی و ۴۶ خانه بهداشت می باشد. این شهرستان توریستی بوده و همه ساله بویژه در ایام تعطیلات از مسافران زیادی در سراسر کشور پذیرایی می نماید. لذا نظارت ویژه بر اماکن تهیه، توزیع و تولید مواد غذایی در آن از اهمیت به سزایی جهت سلامت مردم برخوردار است.

مقیاس تقریبی: ۱:۱۰۰۰۰۰

۱-۲. مروری بر پژوهش های مربوط:

مطالعه و تحقیقی که در شهرستان یزد درمورد تأثیر آموزش بهداشت بر میزان آگاهی، نگرش و عملکرد توزیع کنندگان و فروشندگان مواد غذایی انجام شد و بدین منظور ۱۸۰ نفر از متصدیان تهیه و توزیع و فروش مواد غذایی را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش در دو مرحله قبل و بعد از گذراندن دوره ۴۰ ساعته آموزش اصناف پرسشنامه‌ای با ۳۸ سوال آگاهی و ۶ سوال نگرش و ۴ سوال عملکرد برای کلیه نمونه‌ها تکمیل گردید. داده‌ها پس از جمع‌آوری به کمک روش‌های آماری و آزمون t -test مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که میانگین نمره آگاهی قبل و بعد از آموزش به ترتیب $۳۴/۵$ و $۴۶/۷$ از کل نمره ۷۸ بوده است و میانگین نمره نگرش قبل و بعد از آموزش به ترتیب عبارت بود از $۱۶/۸$ و $۲۰/۹$ از نمره کل ۲۴ و نیز میانگین نمره عملکرد قبل از آموزش $۱۲/۱$ و بعد از آن $۱۴/۸$ از ۲۰ بوده است. نتایج تحقیق مذکور نشان داد که آموزش موجب افزایش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد در کلیه نمونه‌ها شد؛ اگرچه تأثیر آموزش در نگرش و عملکرد در گروه سرپرستان بیشتر از سایرین بود و نیز نمره آگاهی و نگرش در نمونه‌های با تحصیلات عالی با آموزش ارتقاء بیشتری نشان داد (۴).

کریمی و همکاران تأثیر آموزش بهداشت بر آگاهی و عملکرد بهداشتی متصدیان مراکز تهیه، توزیع و فروش مواد غذایی در شهر یزد را در طی سال‌های ۸۱-۷۷ مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش که بر روی ۴۲۰ نفر از صنوف مختلف صورت گرفت، متون آموزشی مورد نیاز در ۱۲۲ صفحه تهیه شد. در هر دوره آموزشی از ۲۵-۲۰ نفر از متصدیان شرکت کننده قبل و بعد از کلاس پرسشنامه طراحی شده (به شکل پیش آزمون و پس آزمون) مورد آزمون قرار گرفت و نتایج این بررسی نشان داد که برگزاری دوره‌های آموزش بهداشت اصناف با استفاده از متون آموزشی مناسب می‌تواند در ارتقای دانش و عملکرد و در نهایت ارتقای سلامت عمومی جامعه نقش ویژه‌ای داشته باشد. همچنین در این بررسی معلوم شد افزایش سن و سابقه کار از عوامل مداخله کننده در آگاهی بوده است؛ همچنین صنف نانوایان کمترین میزان آگاهی را داشته‌اند که با آموزش بیشتر در این گروه نیز، افزایش آگاهی مشاهده شد (۵).

کدیور و همکاران در استان فارس تحقیقی در زمینه آموزش و اجرای بسیج بهسازی محیط روستاها، با هماهنگی بین بخشی و مشارکت عمومی مردم انجام دادند. نتایج پژوهش مذکور نشان داد که وضعیت کلی مراکز تهیه، توزیع و فروش مواد غذایی بعد از آموزش $۶/۹$ درصد بهبود یافته است و معیارهای بهداشتی و بهسازی هم در مقایسه با شاخص‌های کشوری $۸/۵$ درصد افزایش یافت (۶).

شریفی‌راد و همکاران تأثیر آموزش بهداشت در کاهش میزان آلودگی انگلی روده را در شهر ایلام مورد بررسی قرار دادند و نشان دادند که آموزش بهداشت به روش «پری‌سید» موجب کاهش آلودگی انگلی روده‌ای به میزان ۵۰

درصد در گروه مورد، نسبت به گروه شاهد شده است. همچنین در این مطالعه میزان آگاهی و عملکرد در گروه مورد، نسبت به گروه شاهد به طور معنی‌داری افزایش نشان داد (۷).

سازمان WHO توسط گروه مشترک اروپایی، تحقیقی در خصوص عملکرد و تغییر رفتار متصدیان مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی در چندین کشور دنیا انجام داده است. در این بررسی‌ها معلوم شد که اجرای برنامه‌های ارتقای سلامت علاوه بر ترغیب افراد به عادت‌های بهداشتی، موجب کاهش احتمال ابتلا به بیماری‌های کرونر قلبی در طول برنامه پیشگیری شده است (۸).

مظفری و همکاران در یک تحقیق در شهرستان یزد بهداشت محیط و کیفیت نانوبی‌ها را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که نانوبی‌ها از نظر بهداشت محیطی در وضعیت مناسبی نیستند و ۵۰ درصد آن‌ها در سطح پایین و ضعیف قرار دارند و تنها ۹ درصد آن‌ها در حد مطلوب و قابل قبول قرار گرفتند. از سوی دیگر نانوبی‌هایی که از نظر وضعیت بهداشت محیطی در وضعیت نامطلوبی قرار داشتند، میزان آگاهی نانو‌ها و نیز کیفیت نان تولیدی هم در سطح پایینی قرار داشت (۹).

رینه و همکاران در تحقیقی با عنوان مدل‌های آموزش بهداشت و آموزش بهداشت غذا نشان دادند که آموزش بهداشت به افرادی که در تولید مواد غذایی نقش دارند، می‌تواند موجب ارتقاء آگاهی و عملکرد کارکنان و نیز بهبود سلامت مواد غذایی شود (۱۰).

مطالعه ایی در سال ۱۹۹۴ در ونکوور توسط ریبین و همکاران (۱۱) انجام شد هدف آن بررسی اثربخشی بازدیدهای روتین رستوران‌ها و آموزش پرسنل درگیر با توزیع مواد غذایی بود که نتیجه‌ی حاصل نشان داد که گرچه بازدیدهای مکرر وضعیت آن مراکز را بهتر نمود، اما مداخله‌ی آموزشی هم اثرات مثبتی داشت که تفاوتی بین این دو مشاهده نگردید. همچنین مطالعه ایی توسط آلن و همکاران در سال (۱۲) ۲۰۰۷ در یک مدرسه پرستاری در

کارولینای شمالی با ایجاد یک برنامه آموزشی کوتاه مدت روی نوجوانان که از Fast Food

غذا می‌گرفتند انجام شد که نشان داده است قبل از آموزش میزان دریافت کالری، چربی، کلسترول، پروتئین و فیبر بالا بود، اما بعد از سی دقیقه آموزش کوتاه مدت، دوباره فهرست انتخاب مواد غذایی در همان Fast Food در اختیار آنان قرار گرفت که نشان داد مواد غذایی انتخاب شده با کاهش چربی و افزایش فیبر همراه بود که حاکی از تاثیر مثبت آموزش بر کاهش چاقی است. همچنین مطالعه ایی توسط کاشنتورن و همکاران در دسامبر ۲۰۰۵ (۱۳) روی افرادی که با مواد غذایی سرو کار داشتند جهت بررسی پاتوژن‌های روده ایی افراد با استفاده از کشت مثبت مدفوع انجام شد. این مطالعه بر روی بهداشت فردی و غذایی کارگران آن مرکز که کشت مدفوع داشتند انجام شد. برنامه‌ی آموزشی روی آن‌ها شروع شد. درمان روی کارگران موفقیت آمیز بود. بعد از آموزش کاهش موثری در